

واکاوی تاثیر کرونا بر تغییر روند تدریس معلمان مقطع آموزش ابتدایی استان البرز، از آموزش سنتی به آموزش مجازی

علیرضا اصل فلاح^۱، زهرا نظرعلیان^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی پیوسته رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان حکیم ابوالقاسم فردوسی کرج
^۲ دانشجوی کارشناسی پیوسته رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان زینبیه پیشوا (نویسنده مسئول)

چکیده

هدف از پژوهش حاضر واکاوی تاثیر کرونا بر تغییر روند تدریس معلمان مقطع آموزش ابتدایی استان البرز، از آموزش سنتی به آموزش مجازی میباشد. لذا ابتدا به بررسی معایب و مزایای آموزش مجازی پرداخته و سپس نظرات معلمان مقطع آموزش ابتدایی در استان البرز مد نظر قرار گرفت. پژوهش حاضر از نوع کیفی، توصیفی، تحلیلی است. در این پژوهش معتبرترین منابع به عنوان نمونه تحقیق انتخاب گردید. به منظور گردآوری داده ها، مقالات، کتاب ها و اخبار ها و مصاحبه که متناسب با مسئله پژوهش بوده اند استفاده شده است. در مصاحبه انجام شده جامعه آماری ۳۰ نفر از معلمان مقطع دوره ابتدایی مد نظر بود که فقط ۲۰ نفر از آنها در دسترس بودند و مصاحبه از همان ۲۰ نفر انجام شد. این مصاحبه در پیرامون نحوه تدریس در فضای مجازی، معایب و مزایای آن صورت گرفت. مطالب به صورت موردی و همراه با توضیحات و مقوله های برگرفته از مصاحبه معلمان ذکر شده است. یافته های حاصل از مصاحبه معلمان را با یافته های پژوهشی جدید، دسته اول و منابع معتبر علمی نیز مقایسه شدند و نتایج کاربردی حاصل شد. نتایج حاصل از تحقیق نشان میدهد که تدریس و آموزش مجازی بسیار سخت و پیچیده بوده و به سطح علمی دانش آموزان ضربه بسیار جدی وارد شده است. از سوی دیگر عدم ارتباط چهره به چهره و تعامل میان معلمان و دانش آموزان کار را برای هر دو گروه مشکل ساخته و سبب کاهش کیفیت کلاس درس شده است.

واژه های کلیدی: کرونا، آموزش مجازی، تدریس، فناوری، دانش آموزان، معلمان، آموزش سنتی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه:

بشر همواره در طول زندگی خود، در حال فراگیری و کسب دانش بوده که با گسترش فناوری، مقوله آموزش نیز از آن بی بهره نمانده و گام به گام با فناوری ها هماهنگ و تقویت گردیده است؛ بنابراین تحصیل کردن یکی از نیازهای اساسی اوست و بدیهی است که برای زندگی در جامعه پیشرفته امروز که اطلاعات دم به دم در حال تغییر و پیشرفت است، انسان بی خبر از این تغییرات انسانی بی ثبات و جدا مانده از جامعه محسوب می شود. از طرف دیگر با افزایش جمعیت، جامعه نمی تواند پاسخگوی تمامی افراد به آموزش باشد؛ بنابراین باید راهبردی یافت که با کم ترین هزینه، آموزش برای همگان میسر شود. آموزش از راه دور به ویژه به کمک رایانه پاسخی مناسب به این نیاز محسوب می شود که این خود یکی از مزایای غیر قابل انکار این شیوه آموزش به شمار می رود. (شاه بیگی و همکاران ۱۳۹۰)

در دوران پاندمی کرونا بسیاری از مشاغل چه از نظر اقتصادی فرهنگی و اجتماعی آسیب دیدند و میتوان گفت بزرگترین ضربه کرونا به دانش آموزان و دانشجویان بوده است. چرا که آنها را از آموزش حضوری محروم کرده تا به آموزش مجازی و غیر حضوری روی بیاورند. در این بین وظیفه معلمان بسیار سنگین تر و کار آنان نیز سخت تر شده و آنان نیز به فضای مجازی روی آوردند و به ناچار مجبور به استفاده از انواع و اقسام فناوری ها شدند تا بتوانند تدریس مناسبی داشته باشند.

ضرورت این پژوهش در یافتن معایب و مزایای آموزش مجازی و همچنین میزان استفاده معلمان از فناوری در حین تدریس در دوران پاندمی کرونا و نحوه عملکرد آنها در آموزش مجازی میباشد. طی بررسی های انجام شده میتوان بیان داشت که پژوهش های دیگری در این زمینه وجود دارند اما به طور مستقیم به اهمیت فناوری در آموزش مجازی اشاره ای نشده است، بنابراین پژوهش حاضر در راستای اهمیت و استفاده معلمان از فناوری در آموزش مجازی گام بر میدارد.

در بررسی و مطالعه ی پژوهش های انجام شده مانند پژوهش شاه بیگی و همکاران نتایج تا حدودی همسو با همین پژوهش بوده که شاه بیگی و همکاران بیان میکنند که حرکت برای استفاده بیشتر از آموزش مجازی در سراسر دنیا آغاز شده است و این امر روز به روز گسترش بیشتری پیدا کرده است. عمده ترین دلیل این امر نیز مزایای فراوان آموزش های سنتی از جمله قابلیت عمومیت یافتن و هزینه های بیشتر این نوع آموزش است که تنها نیمی از درصد هزینه های آموزش سنتی را شامل می شود. از طرفی تعداد زیاد افرادی که می توانند از این آموزش ها در ۴۴ ساعت روز و ۷ روز هفته استفاده کنند و عدم وجود جایگزین برای این امر، بخصوص برای آموزش تعداد زیاد مدرسان در سطح کشور الزامات فراوانی را پیش روی مسئولین آموزش و پرورش قرار داده است. موضوع مدارس مجازی علی رغم عمر کوتاه خود جایگاه مناسبی در ساختار آموزش در سراسر دنیا پیدا کرده است.

همچنین در پژوهش دیگری به نوشته احمدی و همکاران ۱۳۹۰ که در رابطه با فناوری در آموزش میباشد بیان میکنند که می توان استنباط کرد و آن این است که در سیاست های آموزشی علم و فناوری، اشتباه است که تنها بر آموزش علوم طبیعی تاکید گردد و ازدانش پژوهان توقع نوآوری های فناورانه داشت. برنامه ریزی برای آموزش علم و فناوری بر اساس آموزه فکع موجب می شود که ابعاد واقعی و مؤثر فناوری به دانش آموزان آموخته نشود و تصویری نادرست در ذهن آن ها از علم و فناوری شکل گیرد. آن چه که در آموزش برای فناوری ضرورتاً نیازاست، معرفت و تجربه طراحی و ساخت است که آموزه فکع آن را اساساً نادیده می گرفت.

در پژوهش غفاری نیا و همکاران ۱۴۰۰ تحت عنوان آسیب شناسی یادگیری فضای مجازی در مقطع ابتدایی از دیدگاه معلمان ابتدایی شهرستان ایلام مهمترین آسیب آموزشی، پیچیده شدن روند آموزش برای معلمان و دانش آموزان عنوان شده که در پژوهش حاضر نیز تا حدودی به این موضوع پرداخته شده است.

بنابراین هدف از انجام این پژوهش بررسی عملکرد معلمان در آموزش مجازی و همچنین نحوه کار و میزان استفاده آنها از فناوری در حین تدریس و چالش های پیش رو معلمان و حتی خود دانش آموزان در تدریس مجازی و آنلاین و یافتن راه های تعامل بین معلمان و دانش آموزان و همچنین ایجاد انگیزه در دانش آموزان در آموزش مجازی میباشد.

روش پژوهش:

به منظور واکاوی تاثیر آموزش مجازی بر میزان استفاده معلمان از فناوری در دوران کرونا و همچنین دستیابی به مزایا و معایب تدریس در فضای مجازی و نیز چالش های موجود در تدریس مجازی، سوالاتی مطرح و این سوالات از معلمان که مشغول به تدریس در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند پرسیده شد.

با کمک آموزش و پرورش کل استان البرز معلمان مقطع ابتدایی شناسایی شدند که طیف ۳۰ نفر را در برمیگرفت که با توجه به شرایط موجود تنها ۲۰ نفر از آنها در دسترس بودند و این سوالات از آنها به صورت حضوری و در قالب مصاحبه از آنها پرسیده شد که سخنان و نکاتشان یادداشت شد. سعی شد که در انتخاب این معلمان برای مصاحبه به سابقه کاری و نیز سن آنان توجه شود تا مطالب جامع تر و دقیق تری را بدست آوریم.

سوالات به شرح زیر میباشد:

۱. مزایای آموزش مجازی چیست؟
 ۲. معایب آموزش مجازی چیست؟
 ۳. مشکلات عدیده در تدریس مجازی برای شما چه بوده؟
 ۴. تفاوت های کلاس حضوری و غیرحضوری به چه میزان برای شما حس میشود؟
 ۵. یک مقایسه ای از آموزش حضوری و غیر حضوری را بیان کنید.
- و در نهایت از تجزیه و تحلیل پاسخ های معلمان از این سوالات به ۷ مقوله دست پیدا کردیم.

علاوه بر این مصاحبات سعی شد که، از متون و مقالات علمی دسته اول جهت اثبات مقوله های مد نظر استفاده شود و همچنین در جهت تسلط بیشتر در موضوع، از پژوهش های دیگر نیز استفاده شد تا اطلاعات و علم کافی در رابطه با موضوع پژوهش بدست بیاید.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

یافته های پژوهش:

جدول(۱): توضیح مقوله های بدست آمده از مصاحبه با معلمان

مقوله	منبع گفتار	متن گفتار(مضمون پایه)
عدم امکان آموزش چهره به چهره در فضای مجازی	مصاحبه حضوری با معلمان دوره ابتدایی استان البرز در رابطه با تدریس در فضای مجازی	برخی از معلمان به عدم امکان آموزش چهره به چهره اشاره می کردند و معتقد بودند در آموزش و فضای مجازی عموماً معلم قادر به مشاهده دانش آموزان خود نیست و تنها دانش آموزان می توانند تصویر معلم را ببینند و معلم تنها میتواند صدای دانش آموزان را گوش دهد و تکالیف بارگزاری شده توسط آن ها را بررسی کند.
مکانیکی شدن تدریس و عدم صمیمیت در فضای مجازی	مصاحبه حضوری با معلمان دوره ابتدایی استان البرز در رابطه با تدریس در فضای مجازی	معلمان معتقد هستند که ارتباط در فضای مجازی شکل مکانیکی به خود گرفته و صمیمیت کمتر شده و باز نیز تاکید داشتند ارتباط چهره به چهره یکی از برانگیزنده های مفید در امر یادگیری است.
عدم امکان فعالیت گروهی در فضای مجازی	مصاحبه حضوری با معلمان دوره ابتدایی استان البرز در رابطه با تدریس در فضای مجازی	دیگر موضوعی که معلمان به آن اشاره داشتند عدم امکان فعالیت گروهی است. آنها معتقدند که یکی از آیتم های مهم در ایجاد یادگیری مطلوب و عمیق، فعالیت کردن به شکل گروهی است. در فضای حقیقی معلمان به سهولت دانش آموزان را گروه بندی کرده و میزان و نحوه فعالیت تک تک اعضای گروه را زیر نظر دارند. در صورتی که در فضای مجازی چنین امکانی وجود ندارد.
دشواری ارزشیابی دانش آموزان در تدریس مجازی	مصاحبه حضوری با معلمان دوره ابتدایی استان البرز در رابطه با تدریس در فضای مجازی	علاوه بر اینها عمده مشکلی که معلمان در آموزش مجازی داشتند و به آن اشاره میکردند، دشواری ارزشیابی دانش آموزان بوده است
عدم بازخورد مناسب در فضای مجازی	مصاحبه حضوری با معلمان دوره ابتدایی استان البرز در رابطه با تدریس در فضای مجازی	در فضای حضوری معلم میتوانند به دانش آموزان بازخورد بدهد و آنها را متوجه نقایص شان بکند. ایرادات جزئی آن ها را گوشزد کند و سریعتر کلاس را به هدف مشخص درس برساند. اما در فضای مجازی امکان چنین ارزشیابی با کیفیتی وجود

		ندارد. این امر ضعف یادگیری را در دانش آموزان به ویژه دانش آموزان دیر آموز را به دنبال دارد.
روی آوردن دانش آموزان فرصت طلب به تقلب	مقاله دانشجویان درباره تقلب امتحانی و راهکارهای مقابله با آن و مصاحبه حضوری با معلمان دوره ابتدایی استان البرز در رابطه با تدریس در فضای مجازی	در سیستمهای آموزشی، تقلب امتحانی عبارت است از اقدام دانشآموز به منظور قلمداد نمودن کار تحصیلی دیگران به جای خود یا استفاده از منابع درسی. که در آموزش مجازی استفاده از منابع درسی برای تقلب در امتحان بیشتر به چشم میخورد. بنابراین از دیگر معایب آموزش مجازی روی آوردن دانش آموزان به تقلب است. (بهرامی و همکاران، ۱۳۹۴)
عدم وجود تعامل موثر و انگیزه کافی در فضای مجازی	مصاحبه حضوری با معلمان دوره ابتدایی استان البرز در رابطه با تدریس در فضای مجازی	معلمان به اهمیت تعامل موثر و انگیزه که دو عامل مهم و اساسی در جریان یادگیری هستند اشاره داشتند. آنها معتقد هستند در فضای حقیقی تعامل موثر سبب بر انگیختن دانش آموزان به فعالیت و یادگیری می شود.

معایب آموزش مجازی (آنلاین)

(۱) یک نوع روش آموزشی برای همه موضوعات مناسب نیست: پژوهشگران انسانی و مطالعات فرهنگی یکی از معایب اصلی یادگیری آموزش مجازی این است که برای همه سبک‌های یادگیری جذاب نیست. در حالی که اکثر مردم از آزادی و انعطاف‌پذیری آموزش مجازی قدردانی می‌کنند، بسیاری روش سنتی کلاس را به یادگیری روی رایانه و موبایل ترجیح می‌دهند. (زرنگار، ۱۳۹۹)

برخی افراد ممکن است ترجیح دهند که از طریق یک رویکرد علمی یاد بگیرند و ممکن است به جای استفاده از درس‌ها در سناریوهای زندگی واقعی، یادگیری مجازی را شبیه حرکت کردند بدانند.

بنابراین یکی از مهمترین معایب آموزش مجازی و غیرحضوری عدم عملی بودن آنهاست. البته در این نوع روش در بسیاری از با اجرایی نبودن آموزش مشکلی ندارند و به همین خاطر باید عیب اصلی آموزش مجازی و غیرحضوری را مناسب نبودن آن برای همه موضوعات دانست.

(۲) انزوا: آموزش یادگیری از طریق اینترنت یا در رایانه‌های شخصی امکان دسترسی گسترده‌تر را فراهم می‌کند، اما همچنین می‌تواند به راحتی منجر به انزوا شود. (صادقی، ۱۴۰۰)

یادگیری حضوری بدین معنا است که دانش آموزان می توانند سوال کنند و بلافاصله معلمان به آنها پاسخ دهد و این مورد آموزش مجازی و غیرحضوری نیز صدق نمی کند. و ممکن است دانش آموزان به دلیل عدم تلاش و نبود مربی فیزیکی ناامید و بی انگیزه بشوند.

۳) عدم کنترل: از طریق آموزش الکترونیکی معلمان به دانش آموزان کنترل می دهند تا در زمان خود و به روش های خود یاد بگیرند. از آنجا که دانش آموزان می توانند با سرعت خود از ابزارهای یادگیری آموزش غیر حضوری و مجازی استفاده کنند، این خطر وجود دارد که برخی از آنها عقب بمانند و بدون توجه واقعی به مطالب خود بپردازند. این عدم کنترل بر روند یادگیری می تواند برخی را در استفاده از یادگیری آموزش مجازی برای اهداف آموزش خنثی کند. (جدول: شاه بیگی و همکاران، ۱۳۹۰)

جدول (۲): محدودیت های آموزش مجازی

محدودیت های اقتصادی	محدودیت های آموزشی	محدودیت های فرهنگی
هزینه بالای راه اندازی و استفاده از	کافی نبودن دانش رایانه ای	عدم آشنایی مدرسان به قوانین
تجهیزات رایانه ای	دانشجویان	کپی رایت
بالا بودن هزینه به کارگیری خطوط	عدم دسترسی همه به رایانه و	از بین رفتن تنوع فرهنگی
تلفن	خدمات جانبی آن	

مزیت های آموزش مجازی (آنلاین)

۱) کاهش هزینه های آموزش مبتنی بر یادگیری: آموزش حضوری همواره هزینه های حمل و نقل به مرکز آموزشی را با خود به همراه دارد که علاوه بر هزینه رفت و آمد، آلودگی هوا را نیز در کلان شهرها به همراه خواهد داشت. اما با استفاده از آموزش مجازی، افراد می توانند هزینه های آموزشی را به نسبت کاهش دهند.

به کمک یادگیری الکترونیکی تحقق عدالت آموزشی و ایجاد فرصت یادگیری برای افراد در هر زمان و در هر مکان فراهم میشود. (زرنگار، ۱۳۹۹)

۲) آموزش مجازی بستری همیشه در دسترس: آموزش مجازی اجازه می دهد تا افراد در تمام سنین برای یادگیری مهارت های جدید بدون محدودیت و بطور یکسان با استفاده از دوره های آموزش مجازی اقدام کنند. (همان، ۱۳۹۹)

۳) سازمانی با دانش روز: همواره داشتن یک برنامه قدرتمند برای یادگیری الکترونیکی، برای شرکت ها سودمند است. این کار به سازمان ها کمک می کند تا کارمندان خود را به زور نگه ندارند. (همان، ۱۳۹۹)

همانطور که تا اینجا متوجه شده اید آموزش مجازی نه تنها به عنوان یک بستر آموزشی می تواند ما را در انجام اهداف آموزشی یاری کند، بلکه با حذف تمام محدودیت ها این امکان را فراهم میسازد تا به سرعت به یادگیری های فردی و گروهی بپردازیم و در عین حال می توانید رویکردی معاشرت همراه با یادگیری را نیز تجربه کنیم.

و همچنین از دیگر مزایای آموزش مجازی میتوان مطالب زیر را بیان کرد: (محمدی ۱۴۰۰)

- انتشار سریع و آزادانه اطلاعات
- افزایش قدرت تحلیل و روحیه انتقادی
- عبور از مرزهای جغرافیایی و آشنایی با افراد، جوامع و فرهنگهای مختلف
- شکل گیری و تقویت خرد جمعی
- امکان بیان آزادانه ایده ها و آشنایی با افکار، ایده ها و سلیقه های دیگران
- کارکرد تبلیغی و محتوایی

(جدول: شاه بیگی و همکاران، ۱۳۹۰)

جدول (۳): مزایای اقتصادی، آموزشی، فرهنگی و زمانی آموزش مجازی

مزایای زمانی	مزایای فرهنگی	مزایای آموزشی	مزایای اقتصادی
به روز رسانی اطلاعات با سرعت بالا	جهانی بودن یادگیری الکترونیکی	توجه به نیاز مخاطبین	کاهش هزینه های رفت و آمد
در دسترس بودن آموزش الکترونیکی به طور ۲۴ ساعته	به دلیل استفاده از اینترنت امکان ساخت اجتماع توسط افراد	سهولت دسترسی به منابع مختلف	کاهش هزینه های تولید لوازم تحریر و متعاقب آن حفظ محیط زیست
	در محیط وب	امکان ثبت و ضبط فعالیت هل و برنامه هل	
		یادگیری مستمر پیشرفت تحصیلی	
		یادگیری مستمر پیشرفت تحصیلی	
		ارائه و آماده سازی مدل های مختلف آموزشی	
		خدمات تحصیلی و مشاوره ای برای دانشجویان	
		افزایش نیروی انسانی مجرب	
		همکاران بنا فناوری اطلاعات و ارتباطات	
		پرتال جامع علوم انسانی	

نظرات برخی معلمان مقطع آموزش ابتدایی در رابطه با مجازی شدن آموزش

در مصاحبه انجام شده با معلمان در رابطه با معایب و مزایای آموزش مجازی نتایج حاصله به صورت زیر می باشد.

۱) عدم امکان آموزش چهره به چهره:

به طور کلی از تحقیقات به دست آمده برخی از معلمان به عدم امکان آموزش چهره به چهره اشاره می کردند و معتقد بودند در آموزش و فضای مجازی عموماً معلم قادر به مشاهده دانش آموزان خود نیست و تنها دانش آموزان می توانند تصویر معلم را ببینند و معلم تنها می تواند صدای دانش آموزان را گوش دهد و تکالیف بارگزاری شده توسط آن هارا بررسی کند.

همچنین میتوان بیان داشت که آموزش چهره به چهره باعث کاهش استرس میشود به ویژه برای دانش آموزان پایه اول و دوم ابتدایی. (شهرآبادی و همکاران، ۱۳۹۵)

۲) مکانیکی شدن تدریس و عدم صمیمیت:

این معلمان معتقد هستند که ارتباط در فضای مجازی شکل مکانیکی به خود گرفته و صمیمیت کمتر شده و باز نیز تاکید داشتند ارتباط چهره به چهره یکی از برانگیزاننده های مفید در امر یادگیری است.

۳) عدم امکان فعالیت گروهی:

دیگر موضوعی که معلمان به آن اشاره داشتند عدم امکان فعالیت گروهی است. آنها معتقدند که یکی از آیتم های مهم در ایجاد یادگیری مطلوب و عمیق، فعالیت کردن به شکل گروهی است. در فضای حقیقی معلمان به سهولت دانش آموزان را گروه بندی کرده و میزان و نحوه فعالیت تک تک اعضای گروه را زیر نظر دارند. در صورتی که در فضای مجازی چنین امکانی وجود ندارد.

در فضای مجازی معلم قادر است تا دانش آموزان گروه بندی کند اما از میزان و چگونگی فعالیت آنها آگاهی ندارد. بعضی از معلمان عنوان می کنند که در آموزش مجازی پروژهای را به گروهی از شاگردان خود محول می کردند اما تنها چند نفر از آنها آن را انجام می دادند و سایر افراد گروه پشت عملکرد دیگران پنهان می شدند.

همچنین درمانگران از فعالیت های گروهی به ویژه در مدارس به عنوان یک روش برای جلوگیری از ابتلا دانش آموزان به انزوا استفاده میکنند. (باقری و همکاران، ۱۳۹۵)

از طرفی دیگر معلم باید زمینه هایی فراهم کند تا دانش آموزان به فعالیت وادار شوند و شواهد را از ناحیه فعالیت های یادگیری به دست آورند. (نظرعلیان، ۱۴۰۰)

۴) دشواری ارزشیابی دانش آموزان:

علاوه بر اینها عمده مشکلی که معلمان در آموزش مجازی داشتند و به آن اشاره می کردند، دشواری ارزشیابی دانش آموزان بوده است. سرعت پایین اینترنت باعث می شود که گاهی در ارزشیابی از دانش آموزان اینترنت قطع شود، این امر سبب می شود که انگیزه و آمادگی دانش آموزان برای ارزشیابی دوباره کم شده و ناراحت و کسل شوند. ارزشیابی در آموزش مجازی برای معلم نیز دشواری های بسیاری دارد.

همچنین با توجه به تحقیقات انجام شده میتوان بیان داشت که نوع نظام ارزشیابی بر ویژگی های عاطفی، اجتماعی و روانشناختی دانش آموزان موثر است. برای مثال، در پژوهشی مشخص شد که اعتماد به نفس دانش آموزانی که به شیوه سنتی مورد ارزیابی قرار گرفتند از دانش آموزانی که از طریق آموزش مجازی مورد ارزیابی قرار گرفتند بالاتر است. (محمدی، ۱۳۸۴)

۵) عدم باز خورد مناسب:

در فضای حضوری معلم می تواند به دانش آموزان بازخورد بدهد و آنها را متوجه نقایصشان بکند. ایرادات جزئی آن ها را گوشزد کند و سریعتر کلاس را به هدف مشخص درس برساند. اما در فضای مجازی امکان چنین ارزشیابی با کیفیتی وجود ندارد. این امر ضعف یادگیری را در دانش آموزان به ویژه دانش آموزان دیرآموز را به دنبال دارد.

۶) روی آوردن دانش آموزان فرصت طلب به تقلب:

یکی دیگر از معایب ارزشیابی که معلمان به آن اشاره داشتند، روی آوردن دانش آموزان به تقلب است.

در سیستم های آموزشی، تقلب امتحانی عبارت است از اقدام دانش آموز به منظور قلمداد نمودن کار تحصیلی دیگران به جای خود یا استفاده از منابع درسی. که در آموزش مجازی استفاده از منابع درسی برای تقلب در امتحان بیشتر به چشم می خورد. (بهرامی و همکاران، ۱۳۹۴)

۷) عدم وجود تعامل موثر و انگیزه کافی در فضای مجازی:

معلمان به اهمیت تعامل موثر و انگیزه که دو عامل مهم و اساسی در جریان یادگیری هستند اشاره داشتند. آنها معتقد هستند در فضای حقیقی تعامل موثر سبب برانگیختن دانش آموزان به فعالیت و یادگیری می شود. این امر در رابطه با دانش آموزان ابتدایی بیشتر نمود دارد از این رو ضرورت دارد که اولیای آنها در آموزش مجازی پا به پای فرزندان خود کلاس ها را دنبال کرده و به تشویق آنها بپردازند تا مشکل تعامل و انگیزه در آموزش مجازی برطرف شود. و نیز گرامن (Geraman) انگیزش را عاملی می داند که ما را بر می انگیزد. به حرکت و می دارد و به سوی رفتاری معین سوق می دهد. بنابراین انگیزه عاملی مهم در تدریس است.

و در نهایت این مصاحبه طیف وسیعی از معلمان با رده سنی های مختلف را در بر می گیرد و نکته ی مهمی که میتوان به آن اشاره داشت این است که بیشتر معلمان با سابقه علیرغم برخورداری از دانش بسیار و اخلاق مطلوب، نمی توانند به خوبی در فضای مجازی فعالیت کنند، چنین مشکلی متوجه برخی دانش آموزان نیز است.

از این رو ضرورت دارد تا آموزش و پرورش دوره ها و کارگاه های آموزشی و توجیهی برای معلمان و دانش آموزان را در نظر بگیرد.

از معلمان در رابطه با روش های مدیریت موثر، در تدریس فضای مجازی نیز سوال شد که پاسخ های آنان عمدتاً به شکل زیر بود.

۱. روش ارائه محتوا

۲. ارتباطی کلامی

۳. دخالت دادن والدین در تعلیم و تربیت

۴. توجه به مخاطبان (دانش آموزان)

آموزش آنلاین در دوران شیوع بیماری کرونا به عنوان راهکاری جایگزین برای آموزش و یادگیری مورد استفاده قرار گرفت در حقیقت این روش برای رفع مشکلاتی که همراه با شیوع این ویروس در جوامع آموزشی ایجاد شده، مورد استفاده قرار می گیرد. در حالی که آموزش های سنتی دیگر مورد استقبال فراگیران و دانش آموزان قرار نمی گیرند و بیشتر افراد تمایل دارند بصورت مجازی در دوره های آموزشی و کلاس های درس شرکت کنند. تا هم تمامی پروتکل های بهداشتی را رعایت کرده باشند و هم از فضای آموزشی دور نباشند.

در شرایط فعلی آنچه بیش از آموزش یا هر اقدام دیگری لازم است که از راهکارها و تدابیری استفاده شود که بر سلامت افراد جامعه افزوده شود. همین امر سبب شد، مؤسسات آموزشی و تمامی مدرسان را بر آن داشته است تا با پیاده سازی و راه اندازی سامانه آموزش مجازی، بستر لازم برای برگزاری دروس های آموزش را بصورت کلاس مجازی و آنلاین فراهم کنند. سامانه آموزش مجازی در همین راستا به یاری برگزارکنندگان دوره آمده است.

در ادامه با جنبه های دیگری از به کار گیری این شیوه آموزشی آشنا می شویم.

آموزش آنلاین مانع از توقف یادگیری در دوران کرونا

شروع و شیوع بیماری کووید ۱۹ شوکی ناگهانی را به ساکنان کره زمین وارد کرد که گویی زندگی کردن را مختل کرده است چون هیچ کس آماده چنین ضربه ای نبود و همین امر سبب شد که مدارس و دانشگاه ها با مشکلات زیادی در زمینه ادامه روند آموزشی مواجه شوند. (تیم تحریریه، ۱۳۹۹)

تعداد بسیار کمی از مراکز آموزشی خود را برای چنین شرایطی مهیا کرده بودند و در زمانی که همه سرگرم آموزش های حضوری و سنتی بودند کمی دور اندیشی کردند و دنبال راهکاری برای ارائه خدماتی متفاوت بودند این مراکز در همان زمان با ارائه آموزش های آنلاین هم در زمان پیش از کرونا همراستا با تکنولوژی در حرکت بودند و هم در زمان کرونا تحت تأثیر تغییرات ناشی از شیوع بیماری کرونا قرار نگرفتند. این در حالی است که بسیاری از مراکز آموزشی از ادامه کار باز ماندند و دیگر قادر به آموزش به داوطلبان آموزش و فراگیران خود نبودند. (همان، ۱۳۹۹)

با توجه به همه گیری این بیماری (کرونا) و نبود واکسن، هنوز زمان مشخصی برای باز شدن مدارس و دانشگاه ها تعیین نشده است. با این وجود این برهه از زمان در سیستم آموزشی بسیار تأثیرگذار است. شیوع این بیماری سبب شده است که تعدادی از دانش آموزان از ادامه روند آموزشی خود محروم بمانند. (همان، ۱۳۹۹)

آموزش آنلاین در مقابل آموزش حضوری

شیوع بیماری کرونا نوع جدیدی از آموزش را در سیستم های آموزشی ایجاد کرده است که رنگ و بوی تازه ای با خود به همراه داشته است. امروز آموزش آنلاین تمام آن چیزی است که به یاری فراگیران و سیستم های آموزشی خواهد آمد.

دانش آموزان و فراگیران با مشکلات متعددی روبه رو هستند و به خوبی با نحوه یادگیری در آموزش از راه دور آشنا نیستند. اما این مشکلات تنها در انتظار دانش آموزان نیست و مدرسان نیز با چالش های متعددی روبه رو شده اند. آنچه مشخص است این است که دانش آموزان و مدرسان راه زیادی را برای سازگاری با تغییرات فعلی پیش رو دارند. مدرسان همواره به دنبال راهی هستند که آموزش های منسجم و قابل اعتمادی را در اختیار کاربران و فراگیران بگذارند. (پیکانی، ۱۳۹۹)

برقراری تعامل یکی از بزرگترین چالش های پیش روی مدرسان است. در آموزش حضوری تعامل با دانش آموزان چندان که باید و شاید به سادگی برقرار نمی شود. امروزه ایجاد تعاملی سازنده بین فراگیر و مدرسان به یکی از بزرگترین مشکلاتی بدل شده است که باید راهی برای آن یافت. یکی از مشکلات فعلی این است که تمامی کاربران به سامانه مدیریت آموزش مجازی دسترسی ندارند. (همان، ۱۳۹۹)

مشکلات موجود در آموزش آنلاین

مدارس و مؤسسات آموزش محدودی خود را با شیوه آموزش از راه دور و استفاده از سیستم مدیریت آموزش آنلاین سازگار کرده اند. اما بسیاری از مدارس و مؤسسات آموزشی آنچنان که باید و شاید از عهده استفاده از این سیستم ها بر نمی آیند. (خبرگزاری ایمن، ۱۴۰۰)

والدین از استفاده بیش از حد فرزندان از رایانه و گوشی تلفن همراه و همینطور خیره شدن به صفحه نمایش شکایت می کنند و نگران سلامتی فرزندان خود هستند. مشکل دیگری که در این شیوه مطرح است مشکلاتی است که در سرعت اینترنت و اتصال به شبکه اینترنت وجود دارد. (همان، ۱۴۰۰)

بسیاری از دانش آموزان امکان استفاده از محتوای آموزشی را ندارند؛ چراکه دسترسی به اینترنت پر سرعت برای همه افراد امکان پذیر نیست. (همان، ۱۴۰۰)

مهمترین نکته سلامت دانش آموزان

همانطور که پیش تر نیز گفته شد، آنچه از اهمیت زیادی برخوردار است، سلامت دانش آموزان است. در شرایط فعلی و با وجود اعمال قرنطینه و پروتکل های مربوط به رعایت فاصله اجتماعی، دانش آموزان و مدرسان چاره دیگری ندارند و باید خود را با فضای آموزشی نوینی که حکمفرما شده است، تطبیق دهند.

برگزار کنندگان، مدیران و مدرسان مؤسسات آموزشی باید رویکرد جدیدی را برای ایجاد یک سیستم آموزشی منسجم پیش بگیرند. آنچه باید بیش از هر زمان دیگری در نظر گرفته شود افزایش کارایی این سیستم هاست. استفاده از سیستم های مدیریت آموزش از راه دور با این هدف روی کار آمده اند که میزان دسترسی معلم و دانش آموز را به یک اندازه افزایش دهند.

تمامی دست اندکاران فضای آموزش باید به دنبال راه هایی برای توسعه و بهبود روش های آموزش از راه دور باشند و به این ترتیب اطلاعات مورد نیاز را به سادگی هر چه تمام تر در اختیار افراد قرار می دهند. مهم تر اینکه سلامتی افراد نیز به خطر نمی افتد.

این نکات و نیازها لزوم استفاده از یک سیستم مدیریتی منسجم را برای آموزش فراگیران بیش از هر زمان دیگری برجسته کرده است.

نوآوری های فناوری اخیر فرصت های جدیدی را برای خدمت بهتر به دانشجویان محروم سنتی ایجاد کرده است. (صیف و همکاران، ۱۳۹۹)

— افزایش سرعت و دسترسی به اینترنت می تواند بسیاری از محدودیت های جغرافیایی را که به دانشجویان ضعیف آسیب می رساند کاهش دهد.

— تکامل فناوری منجر به سهولت یادگیری در آموزش آنلاین شد. قبل از تبلت ها، کار با نرم افزارهای آموزشی برای دانش آموزان پیش دبستانی، مهدکودک و حتی کلاس اول ابتدایی دشوار بود، زیرا به استفاده از ماوس و یا صفحه کلید احتیاج داشت. اکنون صدها برنامه کاربردی وجود دارد که می تواند کودکان را به طور موثر در معرض سواد ابتدایی و مهارت های عددی قرار دهد. (جدول: بیگی و همکاران، ۱۳۹۰)

جدول (۴): نقش مدرس در آموزش مجازی در مقایسه با آموزش سنتی

نوع فعالیت	آموزش سنتی	آموزش مجازی
سخنرانی	مدرس ارائه دهنده اطلاعات است و تصمیم در مورد وسیله ارتباط، تالی اطلاعات، و سرعت انتقال با اوست.	اطلاعات اغلب از طریق مواد یادگیری ارائه می شود بنابراین مدرس نقش تسهیل کننده و دستیار را برای یادگیرنده دارد. فراگیر خود گام هل و مواد یادگیری را انتخاب می کند. مدرس به درخواست فراگیران پاسخ می دهد و همچنین پیشنهادهایی بر اساس تجربه فراگیران به آنها ارائه می دهد.
تکلیف های فردی	در بسیاری از آموزش های سنتی مدرس تکالیف فردی را تنظیم می کند و این راهی برای ارزشیابی فراگیر نیز هست.	تکالیف فردی یا متدی مشابه با آموزش سنتی عرضه می شود و روشی برای خود ارزشیابی است.
تکلیف های گروهی	این تکالیف در آموزش سنتی نادر است. این تکالیف اغلب از سوی مدرس برای کاوش ایده های جدید ارائه می شود تا ارزشیابی مدرس در گروه هل یک تسهیل کننده است.	این تکالیف به صورت مشابه آموزش سنتی است اما هدف اصلی آن ارزشیابی است. طراحی این تکالیف برخلاف آموزش سنتی که بر مبنای ویژگی فراگیران طراحی شده است به صورت مشترک طراحی شده است.
پس خوراند	برای دادن پس خوراند از متدهای متفاوتی استفاده می شود. تمرین های شفافه رو در رو یکی از روش های برجسته دادن پس خوراند مدرس به فراگیر است.	مند ارائه پس خوراند هر اینجا نیز متفاوت است. اما پس خوراند نوشتاری رایج ترین شیوه است.
ارزشیابی	مدرس در اینجا یک آزمون گر است که ارائه آزمون و پاسخ دادن به آن کار اوست.	یادگیری الکترونیکی تعداد زیادی آزمون را شامل می شود که این آزمون هل به وسیله نرم افزار ارائه و ارزشیابی می شود و هدف اصلی آنها نیز کمک به خودارزشیابی فراگیر است.
حمایت و پشتیبانی	حمایت و پشتیبانی اغلب به صورت رو در رو از جانب افرادی مانند مدرس، کارکنان، پیشگوتان و... صورت می گیرد.	حمایت و پشتیبانی رو در رو یکی از کمبودهای اصلی این نوع آموزش است.

بحث و نتیجه گیری:

نتایج تحقیق نشان می دهد که معلمان در تدریس در فضای مجازی با چالش و مشکلات عمده ای رو به رو هستند و همچنین دیگر آن تعامل مناسب میان دانش آموزان و معلمان که در دوران قبل کرونا در مدارس حکم فرما بود وجود ندارد. بنابراین میتوان نتیجه گرفت که، تعامل میان دانش آموزان و معلمان، از ارکان مهم در تدریس میباشد که شرایط ایجاد این تعامل در آموزش مجازی بسیار سخت شده است. از طرفی دیگر حتی معلمان با وجود تدریس مناسب در آموزش مجازی نیز، به خوبی نمیتوانند مطالب را همانطور که در آموزش حضوری میگفتند به دانش آموزان منتقل کنند. بنابراین بازخورد مناسبی از طرف دانش آموزان نخواهند دید و این یکی دیگر از معایب آموزش مجازی میباشد.

از سوی دیگر انگیزه داشتن دانش آموزان عاملی بسیار مهم در آموزش حضوری و غیر حضوری میباشد. در آموزش حضوری ایجاد انگیزه در دانش آموزان به مراتب راحت تر از آموزش غیر حضوری میباشد اما معلمان در دوران آموزش مجازی هم تا حد امکان از شرایطی مانند به کارگیری انیمیشن مراحل و شرایط رشد گیاهان در درس علوم استفاده کردند تا در دانش آموزان برای خواندن درس ایجاد انگیزه کنند و آن ها را به یادگیری در درس تشویق کنند.

با توجه به تحقیق صورت گرفته میتوان بیان داشت که معایب آموزش مجازی به مراتب بیشتر از مزایای آن بوده اما باید توجه داشت که آموزش مجازی سبب حفظ سلامت دانش آموزان و معلمان و حتی کادر مدارس شده است. بنابراین با تمام کم و کاستی های موجود در آموزش مجازی حفظ سلامتی تمام ارکان آموزش و دانش آموزان بسیار حائز اهمیت میباشد. از طرف دیگر فناوری به کادر آموزشی این امکان را داد تا حد امکان بتوانند درس را پیش ببرند و از قطع دائمی آموزش و تدریس جلوگیری کنند پس میتوان نتیجه گرفت که با همین شرایط و امکانات در دسترس و با بهره گیری از برخی ضوابط میتوان تدریس مناسبی را در آموزش مجازی ارائه داد.

در مقایسه با پیشینه های پژوهش دیگر مانند شاه بیگی و همکاران تحت عنوان آموزش مجازی: مزایا و محدودیت ها نتایج تا حدودی همسو با این پژوهش حاضر بود، چرا که بیان میشود، حرکت برای استفاده بیشتر از آموزش مجازی در سراسر دنیا آغاز شده است و این امر روز به روز گسترش بیشتری پیدا کرده است. عمده ترین دلیل این امر نیز مزایای فراوان آموزش های سنتی از جمله قابلیت عمومیت یافتن و هزینه های بیشتر این نوع آموزش و در دسترس بودن آن در هر نقطه ای میباشد و همچنین پژوهش احمدی و همکاران تحت عنوان رابطه علم و فناوری :طرح و نقد الگوی " فناوری به مثابه علم کاربردی" نیز همسو با پژوهش حاضر میباشد، چون در این پژوهش بیان میشود که در آموزش نیز باید از علم و فناوری در جهت یادگیری بهتر دانش آموزان بهره گرفت.

و همچنین یکی دیگر از این یافته های پژوهش حاضر همسو با پژوهش غفاری نیا و همکاران تحت عنوان آسیب شناسی یادگیری فضای مجازی در مقطع ابتدایی از دیدگاه معلمان ابتدایی شهرستان ایلام مهمترین آسیب آموزشی، پیچیده شدن روند آموزش برای معلمان و دانش آموزان؛ مهمترین آسیب فرهنگی - محیطی، ورود تصاویر و محتوای غیراخلاقی به مدارس و تأثیرات آن بر دانش آموزان؛ مهمترین آسیب ساختاری، عدم درک صحیح مقتضیات آموزش از سوی مسؤولین مدارس؛ مهمترین آسیب روانی و رفتاری، هیجانزدگی و ایجاد استرس برای دانش آموزان بر اثر اعتیاد به تبلت ؛ مهمترین آسیب امنیتی، کپی و انتشار غیرقانونی جزوات تألیفی معلمان و به مخاطره انداختن امنیت شغلی و حرفهای آنان است. در توجیه این نتایج میتوان گفت که روی آوردن به آموزش با ابزار الکترونیکی بدون ایجاد راهبرد اصولی، در واقع قرار گرفتن در فرآیند آموزش با روش نامتجانس است.

پیشنهادهات

- برگزاری کارگاه های آموزشی و ارائه آموزشهای لازم در زمینه استفاده مناسب از فضای مجازی
- برگزاری کلاس های فوق برنامه برای دانش آموزان و والدین در جهت تفهیم مناسب در استفاده از ابزار های موجود در فضای مجازی مانند اینترنت و ...
- ارائه خدمات برای والدین برای مدیریت صحیح دانش آموزانشان از فضای مجازی
- برگزاری کارگاه های آموزشی برای معلمان در جهت تدریس مناسب در فضای مجازی
- اسفاده معلمان از انیمیشن های آموزشی برای ترویج دانش آموزان به یادگیری در درس

منابع:

- احمدی، مهدی؛ زیباکلام، سعید؛ (۱۳۹۰)، رابطه علم و فناوری: طرح و نقد الگوی "فناوری به مثابه علم کاربردی"، فصلنامه علمی-پژوهشی سیاست علم و فناوری، سال سوم، شماره ۴، تابستان ۱۳۹۰
- بهرامی، مهناز؛ حسن زاده، مجید؛ زندی، زهره؛ ارمی، الهه؛ میری، خیزران؛ (۱۳۹۴)، نگرش دانشجویان درباره تقلب امتحانی و راهکارهای مقابله با آن، دوماهنامه علمی-پژوهشی راهبرد های آموزش در علوم پزشکی، دوره ۸، شماره ۲، خرداد و تیر ۱۳۹۴
- بغزیان، آلبرت؛ جلیلی، محمد نقی، (۱۳۸۲)، آموزش مجازی: تصورات و چالشها، نشریه توسعه مدیریت آبان ۱۳۸۲ - شماره ۵۳
- روحانی، عباس؛ ماهر، فرهاد؛ (۱۳۸۶)، اثر نوع ارزشیابی (توصیفی-سنتی) بر جو کلاس، ویژگی های عاطفی و خلاقیت دانش آموزان، فصلنامه اندیشه های تازه در علوم تربیتی، سال دوم، شماره چهارم، پاییز ۱۳۸۶
- شهرآبادی، هادی؛ طالبی، شهریانو؛ گنجلو، جواد؛ طالبی، سمیه؛ اصغری نکاح، محسن (۱۳۹۵)، بررسی مقایسه ای تاثیر کتاب داستان آموزشی و آموزش چهره به چهره بر میزان اضطراب کودکان، روان پرستاری، [مرداد و شهریور ۱۳۹۵، دوره ۴، شماره ۳؛ از صفحه ۵۸ تا صفحه ۶۵](#)
- شاه بیگی، فرزانه؛ نظری، سمانه؛ (۱۳۹۰)، آموزش مجازی: مزایا و محدودیت ها، مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد، دوره ششم، شماره ۱، شماره پیاپی ۴، زمستان ۹۰
- صیف، محمدحسین؛ صالحی، زینب؛ (۱۳۹۹)، تاثیر فناوری دیجیتالی در طراحی آموزشی و انتقال یادگیری، [نخستین کنفرانس ملی علوم شناخت و تعلیم و تربیت](#)
- غفاری نیا، رضا؛ کاظمی، آمنه؛ صید احمدی، خدیجه؛ محمدی، ندا؛ (۱۴۰۰)، آسیب شناسی یادگیری فضای مجازی در مقطع ابتدایی از دیدگاه معلمان ابتدایی شهرستان ایلام، مجله پیشرفت های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، سال چهارم، شماره ۳۸، مرداد ۱۴۰۰
- محمدی، ابراهیم؛ (۱۴۰۰)، تجربه زیسته همسران فعال در فضای مجازی از روابط بین فردی و خانوادگی، یک مطالعه پدیدارشناسی، مجله پیشرفت های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، سال چهارم، شماره ۳۸، مرداد ۱۴۰۰

– نظرعلیان، زهرا؛ (۱۴۰۰)، بررسی چالش های معلمان پنجم ابتدایی در درس علوم د شرایط آموزش مجازی در زمان همه گیری بیماری کرونا (شهرستان رباط کریم)، اولین کنفرانس بین المللی علوم تربیتی، روانشناسی و علوم تربیتی

- Fehr, Anthony R.; Perlman, Stanley (2015). "Coronaviruses: an overview of their replication and pathogenesis". *Methods in Molecular*
- TYRRELL, DA (1965-06-05). "CULTIVATION OF A NOVEL TYPE OF COMMON-COLD VIRUS IN ORGAN CULTURES". *British medical journal*
- Visy, JM (1991-08-04). "Homocystinuria due to 5,10-methylenetetrahydrofolate reductase deficiency revealed by stroke in adult siblings
- weir Zhang, general (2008). *Encyclopedia of global health*. Los Angeles: Sage Publications. Pp
- Woo, Patrick C. Y.; Huang, Yi; Lau, Susanna K. P.; Yuen, Kwok-Yung (2010-08-24). "Coronavirus Genomics and Bioinformatics Analysis"
- Wertheim JO, Chu DK, Peiris JS, Kosakovsky Pond SL, Poon LL (June 2013). "A case for the ancient origin of coronaviruses". *Journal of*
- www.tizland.ir
- www.roshdmag.ir
- www.vestasoftware.com
- www.elearning.com
- www.virgool.ir

